

Blago srce.

Povest. V spomin † ravnatelju Jožefu Hubadu. — Spisal Juraj Pangrac.

(Dalje.)

IV. Zakaj niste poslali?

Mati in Metka sta pomagali žeti pšenico pri sosedovih. Polni klasi, kakor zlato rumeni, so se zgibali, potem pa valovali in se valili po širnem solnčnem rebru. Metka zveže snop in ga vrže v razor. Nehote pogleda tja na belo cesto, ki se vije ob rebru in potem dalje, dalje, tako da se tam, kjer izginja očem, vidi le še kot bela nit. In ko tako gleda v daljavo, zagleda na tisti beli niti črno piko, in srce ji zatrepeta. Pa se urno spet skloni in naglo maha s srpom po žitu.

Skrbna mati to takoj opazi; pogleda hčerko in vidi, da so ji oči plahe, da je nemirna; vpraša jo tedaj: „Pa kaj ti je, ljuba moja?“

„Mama, skrbi me, da bi ne bilo kaj prav; da bi se ne pripetila kaka nesreča Janku.“

„Kaj, se ti je kaj takega sanjalo? Ne veš, da so sanje prazne?“

„Mama, vi veste, da na sanje nič ne dam. Ali tu notri, v srcu, mi pravi, da ne bo vse prav. Pa da le dojde, potem bo vse prav, in nič več me ne bo skrbelo.“

„Noričica, kadar je prihajal ali odhajal, še vedno si tako govorila in se bala zanj; pa tvoj strah je bil prazen, pa bo tudi danes. Seve, preveč smo navezani drug na drugega, pa mislimo, če se vedno skupaj ne tiščimo, da nas morajo medvedje pohrustati, čeprav jih ni več v teh krajih!“

Metka je obmolknila. Pogledala je na tisto črno piko v daljavi, ki je vedno bolj rastla, z željo v srcu: „Da bi le on bil to, naš Janko! Da bi le prišel!“ In žela je pridno dalje pa mislila na ljubega brata. Dobro se ji je zdelo, da je vse lepo urejeno v koči. „Mora biti vesel, kadar stopi čez prag,“ si je rekla v srcu. Zares: postelj zrahljana in pregrnjena z rjuhami, belimi ko sneg, sama jih je prala; blazino je preoblekla z oblačilcem, ki ga je sama nakvačkala; brisalka z začetnima črkama njegovega imena visi na kaveljcu, ki ga je bil Janko sam zabil in zavrtal v durin obod; tudi posodo za umivanje mu je pripravila, kakor je videla v mestu in ima on rad; omaro za njegovo obleko in knjige je izpraznila; na okno ob njegovi mizici pa je postavila najlepše nageljne, roženkravt in rožmarin... In mati? Onadve uživata črn kruh, za nju je dober; a za Janka je kupila mati pri fari hlebec belega kruha — videla ga je Metka v omari... .

„Oh, da bi le prišel danes!“ iznova vsklikne dobra sestra.

Pa je res prihajal Janko.

Ostavivši Kroprivarja je zavil Janko Savinšek navzdol med hišami, potem pa jo je mahnil po glavni cesti domov v Zavôje.

Bil je visoke rasti Janko Savinšek, in vitek kakor mlada jelka v tihem lesu. Z obličja mu je sijala jasnost in miloba, in njegove žarke oči so gle-

dale tako odkritosrčno in mirno, da se je moral prikupiti vsakemu na prvi pogled; saj se pri blagem človeku plemenitost razodeva že nazunanje.

Korakal je naravnost po cesti, stranskih potov ni poznal, ker jih ni nikoli iskal in bi se še manj maral spuščati nanje. Tako, naravnost, brez stranskih ali celo krivih potov, je bilo vse njegovo življenje. Zato pa je tudi živel v miru z ljudmi, sam s seboj, pa tudi z Bogom, h kateremu je še češče stezal roke in ga klical Očeta, ker mu je zemeljski oče že izza rosne mladosti počival v grobu. Bil je Janko zadovoljen in srečen kakor malokdo njegovih let. A iz tega miru, iz te tihe sreče ga je pahnila izkušnja zadnjega tedna. Toda zdaj, ko je bil prepričan, da se je gospodinja umirila, je tudi njemu posijalo ljubo solnce toplo in žarko, in stopal je lahkih korakov po potu domov. Vendar pa mu je bila prva skrb, da poravna dolg pri gospodinji.

Ko je bil Janko na pol pota, se je domislil, da je drugokrat stopil dol k studencu, pod hrib, se odpočil ondi, použil borno kosilce — zemljo in prgišče hladeče vode. Tudi danes ga je silila utrujenost, da bi stopil v stran, v hrib, da bi legel v senco; a ni maral ugoditi tej stari navadi. „Naprej, naprej! Če še niso odposlali denarja, pa ga morajo danes. Gospodinja ga mora dobiti jutri, pojutrišnjem gotovo. Utolažila se je sicer, a ji vendar-le ne more biti všeč, da ni bilo plačila o pravem času.“

Šel je dalje.

Pa mu pade v glavo, da ima goldinar v žepu. Nekaj mu je reklo: „Čemu tiščiš goldinar pod palcem, čemu ti bo? Stopi v krčmo in se okrepcaj, potreben si; treba ti ne bo dajati vina na brado ali kredo, kakor se je norčeval Koprivar, saj imaš denar!“

Zamahnil je Janko z roko, kakor da bi bile te misli muhe, in bi jih odganjal. In ni šel v krčmo, dasi je bil truden in potreben krepčila, ampak stopal je dalje z odločnimi, umerjenimi koraki. Misli na krčmo ga niso več nadlegovale. „Eh, Bog ve, kako še pride prav ta goldinar!“

Solnce se je nižalo zatonu, a je stalo še vedno za moža visoko na nebu, ko zagleda Janko domačo vas. Vzbuđi se mu hrepenenje po materi in po sestrici, ki ga pričakujeta doma z ljubeznijo v srcu; Janka mine utrujenost, pa pohiti, hiti, dalje, kolikor ga neso noge. In tista črna pika na beli niti se vedno bolj raztezava in dobiva določnejšo obliko.

Zdaj zagleda tudi sosedova tisto črno piko — prihajati človeka vedno bliže in bliže. Bil je res videti od daleč kakor črna pika, kakor črna mravlja, ki taplja dalje po beli cesti. In tudi sosedova si je želela: „Da bi le bil to Janko! O, to bo vesela Metka, ta dobra sestra, ki ga ne more pričakati!“ Pa se je obrnila k prijateljici in ji rekla: „Metka, golobček leti.“

Metka je pogledala v daljavo, potem pa se ji nasmehnila, češ: „Bo, bo!“ in rekla, kakor je treba: „I kaj pa nese?“

„Zlat košek.“

„Kaj pa je v zlatem košku?“

„Mladenič, lep, sprelep.“

„Koliko je star?“

„17 let; pa ima tebe prav rad, pa vašo mamó.“

„To bo pa naš Janko?“

„I seveda; le glej, že prihaja!“

Metka zatrepeče od samega veselja. Spoznala je, da prihaja v resnici on, nje bratec, Janko. In opozorila je mater: „Ali ne vidite?“

Mati je rastrla z dlanjo nad očesom, da bi bolje videla in je rekla: „Vidim. Popotni človek je; Bog ve, odkod prihaja, in kam ga nese noga.“

„Popotni človek, da; a ko pride mimo, bo obstal in zavil k nam. Ga že razločim: on gre, naš Janko.“

„Kaj si rekla?“ vsklikne mati oveseljena, pa dene spet roko nad oko, da bi tudi sama razločila popotnega človeka; a njene oči so bile mnogo prejokale in so oslabele. Ni spoznala, kdo prihaja; a srce je začutilo kdo gre, pa je rekla: „Misliš, da je res on? . . . Da bi le bil.“

Žele so pridno dalje.

Pa spet reče sosedova: „Metka, golobček več ne leti.“

Pogledale so na cesto. Zares, ondi se je ustavil popotni človek, potem pa jo zavil na rebro. Bil je to — Janko.

„No Metka, zdaj ti ni treba ugibati, kaj nese golobček, kdo je v zlatem košku,“ je rekla sosedova.

„Zdaj ni treba,“ je odgovorila smehljaje se Metka, zamahnila še enkrat s srpom in delo je bilo končano, sosedova njiva je bila požeta.

Skoro nato je stopil Janko prednje. Segli so si v roke in pozdravili pristrčno. Po malem razgovoru se je sosedova poslovila in zdrčala domov; mati in Metka sta pa šli z Jankom proti koči. Obe sta opazili, mati in Metka, da ni Janko ta pot tako zgovoren kakor drugekrat. Zdelo se jima je, da ga nekaj teži, ali pa je bolan; pa ga nista utegnili vprašati, kaj mu je. Zakaj, kakor hitro so se poslovili od sosedove, je vprašal Janko sam: „Zakaj pa niste poslali, zakaj pa ni bilo denarja?“

Obe sta obstali in se spogledali.

„Kaj si rekel? — Zakaj ni bilo denarja? . . . Za božjo voljo, kaj ga mar nisi dobil?“ je viknila mati v strahu in uprla vprašujoč pogled v sina. Metka pa je pristavila: „Jerob je dal denar, jaz sem ga nesla na pošto; včeraj je minilo teden dni, odkar sem ga oddala na pošti.“

„A jaz ga nisem dobil; hodil sem izpraševat, a ni ga bilo.“

Metka je sklenila roke in rekla začudeno: „Ko bi kdo drugi tako govoril, Janko, bi mu ne mogla verjeti!“

„Sam sem se čudil, zakaj ni denarja in sploh nobenega glasu od vas,“ je rekel Janko, potem pa pravil, kako se je jezila gospodinja, ker ni bilo denarja.

„Pa kje bi bil denar zaostal? Jerob ga je izročil meni; me sva ti ga odposlali, ti pa praviš, da ga nisi dobil.“

Ugibali so, kje bi utegnil denar zaostati, kako bi se bila utegnila zgoditi pomota, kako bi prišli zopet do denarja. A vročekrvni Metki ni zadostovalo samo domnevanje, kje bi bil denar; hotela je to natančno vedeti. Zato je rekla: „Kaj bi ugibali! Denar je bil odposlan, oddajni list je hranjen, pošta

v mestu bi ti morala denar izročiti; a ker ti ga ni, komu drugemu ga pa ni smela, tedaj ga ima še sama. Jaz sem nesla denar na pošto, zato ga grem zdaj tudi sama iskat.“

Pri teh besedah je zletela naprej. Pa predno sta stopila mati in Janko preko praga, je že ona prihitela preoblečena iz koč. „V eni uri bom nazaj,“ je izustila in stekla dol po hribu lahko kot veverka. (Dalje.)

V bolnici.

(Spisal Vaclav Kosmák. — Preložil Jožef Gruden.)

Mladi prijatelj! Stotisočkrat mi bodi pozdravljen! Želim, da bi te vrstice našle pri najboljšem zdravju. Kar se tiče mojega zdravja, hvala Bogu, bo že.

Samo da sem že teden dni v bolnici. Ondan sem se bil prehladil, ker sem šel v razparanih čevljih v snegu, in vesel sem bil, ko sem došel v mesto I . . . , kjer je bolnica. Na mojo uljudno prošnjo so me sprejeli in zdravnik mi je rekel, da ne potrebujem drugega, kakor da se nekoliko spotim in odpočijem, pa bo zopet vse dobro. Tudi jaz se na-dejam tega. Čutim se že toliko trdnega, da ti pišem te-le vrstice brez več-jega napora.

Kar všeč mi je tukaj. Lepo čisto postelj so mi dali; ob vzglavju je mizica s svetilko. Pri luči berem. Zdaj smo v sobi samo štirje. Jaz, neki star vojak (z lajno se živi in v noge je ozebel), en mrzličen delavec, pa star, razburljiv čevljarski pomočnik s turom na prstu.

Včasi se dokaj dobro zabavamo. Stari lajnar sedeva vse dni in noči na postelji, pa poka tobak iz vivčka. Bil je že križem sveta in marsikaj ve povedati, a je dobra duša. Predvčerajšnjim mu je poslala neka gospa malo godle pa dve klobasi. Tudi meni je dal pokusiti, in jaz sem res za-užil, kakor ima človek včasi posebno slast do kakšne reči, a zdaj mi ni nič kaj prav. Nič ne dé: s tem lajnarjem se vseeno rad pogovarjam. Včeraj popoldne je prišel gospod doktor pogledat, kaj je z nami. Ko je stopil k čevljarju, mu je dejal, da bo treba tur prerezati. Čevljar je vpil, da ne, pa ne. Zdravnik pa je poklical dva strežaja, pa sta ga prijela, a doktor je bil bliskoma z nožem preko uljesa in gnoj se je ulil iz njega. Čevljar je vpil, kakor bi živega drli. Stari vojak je sedel na postelji, pogledal zdaj-pazdaj čevljarja, pa mogočno pljuval na tla. Ko je doktor operirancu ob-vezal prst in je čevljar ječaje omahnil na posteljo, je pripomnil lajnar:

»Prosim, gospod doktor, ali vam je znana tista nova postava, ki je ravnokar izšla?«

Doktor je pospravljial nožiče v škatlio, pogledal lajnarja in izpre-govoril: »Ne! Kakšna postava?«